

Sterke wijksteunpunten

Verkenning naar kansen voor doorontwikkeling wijksteunpunten gemeente Opmeer

Lotte Hogeboom & Maud Pluijm

Contactgegevens

April, 2022

Lotte Hogeboom

lhogeboom@dsp-groep.nl

06-24133634

Maud Pluijm

Mpluijm@dsp-groep.nl

020-6257537

Inhoud

1	**Inleiding**	**4**
1.1	Aanpak	4
	Leeswijzer	5
2	**Uitkomsten verkenning**	**6**
2.1	Visie	6
2.2	Hoe zien inwoners en professionals de wijksteunpunten?	6
2.3	Kansen voor doorontwikkeling	10
2.4	Conclusies	13
2.5	Aandachtpunten bij doorontwikkeling	15
3	**Scenario's voor doorontwikkeling**	**16**
3.1	Invulling regierol gemeente	16
3.2	Scenario's	17
3.3	Afwegingen bij keuze voor scenario	18
4	**Plan van aanpak**	**20**
4.1	Korte termijn (2022)	20
4.2	Lange termijn (2023-2027)	23
4.3	Begroting	23

Bijlagen

1 Inleiding

In de gemeente Opmeer zijn wijksteunpunten en dorpshuizen een belangrijk onderdeel van de basisinfrastructuur. Met verschillende activiteiten dragen ze bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners, wordt sociaal isolement voorkomen en worden inwoners gestimuleerd zo actief mogelijk te blijven meedoen.

In 2016 heeft gemeente Opmeer een visie opgesteld op de wijksteunpunten en dorpshuizen in het beleidskader 'Een verreikende verrijking'. Hiermee is een start gemaakt met het optimaliseren van de wijksteunpunten en dorpshuizen. Er is destijds besloten om twee 'brede'[1] wijksteunpunten te realiseren in De Schakel en De Lindehof en om het Theresiahuis in De Weere te verlevendigen met een breder bereik aan inwoners en een meer divers activiteitenaanbod. Er zijn sindsdien stappen gezet voor uitwerking van de visie, maar de gewenste situatie is nog niet bereikt. Daarom wil de gemeente de wijksteunpunten doorontwikkelen, waarbij het aanbod aansluit bij de behoefte van inwoners en professionals.

In opdracht van de gemeente Opmeer heeft DSP-groep in de periode december 2021 t/m februari 2022 een brede verkenning uitgevoerd naar de behoefte van inwoners en professionals in de gemeente voor de wijksteunpunten (en andere wijkvoorzieningen), en kansen voor doorontwikkeling. Daarnaast is een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling van de wijksteunpunten. De resultaten zijn weergegeven in dit rapport.

1.1 Aanpak

De aanpak bestond uit de volgende onderdelen:

Deskresearch

Aan de hand van deskresearch zijn de belangrijkste kenmerken van de wijksteunpunten De Schakel, De Lindehof en het Theresiahuis in kaart gebracht. Deze zijn samengevat in de foto (Bijlage 2).

Interviewronde

Er zijn (groeps)interviews gehouden met diverse betrokkenen (Bijlage 1). Verkend is - aan de hand van de foto - hoe naar de wijksteunpunten wordt gekeken (wat is kenmerkend, sterk, minder sterk, wat mist?), in hoeverre het activiteitenaanbod aansluit op behoeften, mogelijkheden en problematiek in de kernen (nu en in de toekomst), en hoe de samenwerking is tussen de wijksteunpunten met andere organisaties in de

[1] Met breed wordt bedoeld: verbreding van het dienstenaanbod in wijksteunpunten voor wijkbewoners en andere zorgvragers dan alleen ouderen, met een één loketfunctie, ontmoetingsruimte en bijvoorbeeld gemaksdiensten, zorgvoorzieningen, tijdelijke opvang (respijtvoorziening) op lokaal niveau, buurtrestaurants (Een verreikende verrijking, 2016).

kernen en daarbuiten. De interviews hebben plaatsgevonden in de periode van 11 januari tot en met 16 maart 2022. De onderzoekers hebben gesproken met een vertegenwoordiging van wethouders, het beleidsteam van de gemeente, een aantal uitvoerders, direct betrokkenen bij de wijksteunpunten (bestuurders en beheerder) en inwoners. De gemeenteraadleden hebben via een digitale enquête input kunnen leveren. Ook was er voor hen de mogelijkheid om met de onderzoekers en elkaar in gesprek te gaan over hun zienswijzen. Tot slot hebben we van verschillende respondenten informatie per e-mail ontvangen.

Werksessie

In een werksessie met beleidsmedewerkers van gemeente Opmeer zijn de uitkomsten van de brede verkenning besproken. Vervolgens zijn mogelijke doelen voor de doorontwikkeling van de wijksteunpunten opgesteld, en zijn mogelijke scenario's besproken. Per scenario is ingegaan op de stappen die nodig zijn om de doelen te bereiken, en wat voor- en nadelen zijn. Dit heeft geresulteerd in een plan van aanpak op hoofdlijnen als input voor hoofdstuk 4.

De uitkomsten van de verkenning zijn samengevat van het onderzoek in voorliggend rapport. Dit is in concept besproken met de gemeente, waarna het definitief is gemaakt.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de uitkomsten van de brede verkenning naar de behoefte van inwoners en professionals en kansen voor doorontwikkeling voor de wijksteunpunten weergegeven. In hoofdstuk 3 presenteren we verschillende organisatorische modellen voor de wijksteunpunten. Hoofdstuk 4 bevat een plan van aanpak voor doorontwikkeling.

2 Uitkomsten verkenning

In dit hoofdstuk gaan we in op de visie van de gemeente op de wijksteunpunten, welk beeld inwoners en professionals hebben van wijksteunpunten, en of ze voldoende aansluiten bij de behoefte en bij de visie.

2.1 Visie

In het Beleidskader wijksteunpunten en dorpshuizen uit 2016[2] is het wijksteunpunt op hoofdlijnen als volgt omschreven:
Het wijksteunpunt is bedoeld als een plek waar buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten en waar ze mee kunnen doen aan verschillende activiteiten of zelf een activiteit kunnen organiseren. Het is ook een plek waar kwetsbare inwoners elkaar kunnen ontmoeten en ondersteund kunnen worden. Zo kunnen ook kwetsbare mensen, die afhankelijk zijn van zorg of ondersteuning, zo volwaardig mogelijk deel uitmaken van de samenleving. Organisaties werken in het wijksteunpunt met elkaar samen, organiseren gezamenlijk activiteiten en/of stemmen activiteiten op elkaar af.
Het wijksteunpunt is beoogd als een knooppunt in de sociale en fysieke infrastructuur van een dorpskern. Er is een vraaggestuurd aanbod van activiteiten en diensten waar inwoners behoefte aan hebben. Dat aanbod kan verschillen per locatie, doordat wijksteunpunten voorkomen dat aanbod waar behoefte aan is ontbreekt, maar ook geen voorzieningen aanbieden waar geen vraag naar is.
De vraaggestuurde benadering is leidend, tenzij blijkt dat een bepaald aanbod nodig is vanwege maatschappelijk belang. Voor de zeer kwetsbare groepen dient er een outreachend aanbod te zijn. Dit betekent dat de kwetsbare inwoner die niet zelf naar het wijksteunpunt (kan) komen, of die niet zelf een vraag kan formuleren, actief wordt benaderd en betrokken. Insteek is dat inwoners (met een klankbordgroep) actief en structureel worden betrokken bij de ontwikkeling van het aanbod van de wijksteunpunten.

De gemeente streeft naar twee brede wijksteunpunten: De Lindehof in Hoogwoud en De Schakel in Spanbroek, gericht op alle inwoners. Ook wil de gemeente de rol van het Theresiahuis in De Weere verlevendigen met een breder bereik aan inwoners en een meer divers activiteitenaanbod. De gemeente zal hierbij faciliteren en ondersteunen door het opbouwwerk.

2.2 Hoe zien inwoners en professionals de wijksteunpunten?

Tijdens de interviews is verkend in hoeverre De Lindehof, De Schakel en Het Theresiahuis aansluiten bij de behoefte van inwoners en professionals. Hieruit blijkt dat de meeste respondenten blij zijn met de drie locaties en de functie die zij vervullen voor de bezoekers en verenigingen die er gebruik van maken. De wijksteunpunten organiseren voldoende activiteiten, liggen verspreid over de gemeente en zijn belangrijk

[2] Een verreikende verrijking, (gemeente Opmeer, 2016)

voor de verbinding met de gemeenschap. Daarnaast zijn ze voldoende bereikbaar en toegankelijk voor inwoners, al worden wel verbeterpunten gezien. De aanwezigheid van een vast gezicht in De Lindehof en De Schakel, in de vorm van een beheerder of een gastheer/-vrouw, maakt deze wijksteunpunten laagdrempelig en zorgt tegelijkertijd voor een signaleringsfunctie.
Voor alle drie de locaties geldt dat de ruimtes zich niet altijd lenen voor activiteiten die verenigingen organiseren. Dat is ook logisch, gezien de grote variatie in activiteiten en groepsgrootte die bijeen komt. Verenigingen wijken dan ook uit naar andere locaties als dat nodig is, zo geven zij aan. Dat is in principe geen probleem, al zouden sommigen dit liever anders zien. De belangrijkste punten per wijksteunpunt staan beschreven in Tabel 1.

Er wordt wel kritisch gekeken naar het Theresiahuis. Dat wordt een wijksteunpunt genoemd, maar heeft misschien meer overeenkomsten met andere dorpshuizen/ ontmoetingsplekken dan met De Lindehof of De Schakel. Dat wordt ook erkend door direct betrokkenen bij het Theresiahuis. Het is de stichting van het Theresiahuis de afgelopen periode niet gelukt om op structurele basis (nieuwe) activiteiten te organiseren. Veel respondenten geven ook aan dat zij minder zicht hebben op wat er gebeurt in het Theresiahuis dan in de andere twee locaties. Direct betrokkenen die wel goed weten wat er in het Theresiahuis spelen zijn tevreden met de functie die het wijksteunpunt heeft voor inwoners. Al zien zij ook wel ruimte voor verbetering.

Meerwaarde door ontmoeting

De meerwaarde van de wijksteunpunten zit volgens de respondenten in de positieve invloed op het welzijn van de bezoekers. De wijksteunpunten bieden bezoekers structuur, zorgen voor ontmoeting van gelijkstemden of brengen inwoners juist in contact met anderen. Op deze manier wordt eenzaamheid onder inwoners tegengegaan. Ook is een belangrijke meerwaarde dat de wijksteunpunten bijdragen aan de sociale cohesie in de wijk, doordat inwoners elkaar tegenkomen en (leren) kennen.

Tabel 1. Beeld per wijksteunpunt op basis van de interviews

De Lindehof

- De Lindehof wordt gezien als een levendig wijksteunpunt met veel activiteiten en veel actieve vrijwilligers.
- De beheerster is een vast gezicht voor inwoners, verenigingen en professionals. Zij is veel aanwezig en heeft ook een signalerende functie.
- Eén keer per week is er een spreekuur van het wijkteam.
- Samenwerking met De Schakel verloopt goed.
- De activiteiten zijn veelal gericht op ouderen (70/80+).
- Er zijn zorgen om de continuïteit door afhankelijkheid van vrijwilligers.

De Schakel

- Het wijksteunpunt heeft een centrale ligging in het dorp.
- Bezoekers zijn voornamelijk ouderen van 70+, waardoor er voor jongere inwoners een drempel is om binnen te lopen.
- Sinds de laatste jaren is er een goede samenwerking met De Lindehof.
- Er is niet altijd een vast aanspreekpunt voor inwoners.
- Faciliteiten van het pand passen niet altijd bij activiteiten die worden georganiseerd. De ruimte is soms te klein, een keuken ontbreekt en de akoestiek is niet geschikt voor muzikale activiteiten.

Theresiahuis

- Het Theresiahuis heeft een goede lokale functie. Het wordt gezien als een belangrijke ontmoetingsplek waar inwoners van De Weere samenkomen (in verenigingsverband).
- Er is een hoge zelforganisatiegraad bij de gebruikers van het Theresiahuis.
- Het gebouw wordt voornamelijk gebruikt voor zaalverhuur.
- Het wijkteam houdt af en toe een inloopspreekuur.

Aandachtspunten

Er zijn ook een aantal aandachtspunten naar voren gekomen:

1. **Aanbod is voornamelijk gericht op ouderen**

Het activiteitenaanbod verschilt per locatie. De meeste activiteiten in de wijksteunpunten zijn voornamelijk gericht op ouderen. In De Lindehof en De Schakel is het aanbod met name gericht op ouderen die hoog op leeftijd zijn. In de afgelopen jaren is het de wijksteunpunten niet gelukt om activiteiten en ondersteuningsaanbod voor alle wijkinwoners te realiseren.
Verder zijn veelal oudere vrijwilligers (70+) actief in de wijksteunpunten, waardoor niet iedereen zich thuis voelt, ook 60-plussers niet. Daardoor komen veel doelgroepen op andere locaties dan de wijksteunpunten samen. Dit wordt door respondenten dan ook gezien als een tekortkoming.
Uit de interviews blijkt dat bepaalde (kwetsbare) doelgroepen worden gemist of waarvoor het aanbod nog te beperkt is. Het gaan dan om jongeren, mensen met (lichamelijke) beperkingen, eenzame mensen, psychisch kwetsbare mensen, laaggeletterden en statushouders. De ontmoeting tussen jong en oud wordt belangrijk gevonden, maar er is ook twijfel of het wel haalbaar is om jongeren naar de wijksteunpunten te halen omdat op andere plekken in de gemeente al veel activiteiten worden georganiseerd voor deze doelgroep (zoals bij sportverenigingen of Pardoes).

2. **Beperkt zicht op activiteiten**

Inwoners merken op dat voor hen lang niet altijd bekend is welke activiteiten in de wijksteunpunten worden georganiseerd. De professionals herkennen dit beeld. Zij krijgen regelmatig vragen van inwoners over het activiteitenaanbod in de gemeente, maar ook zij hebben niet goed zicht op het aanbod. Dit beperkt de mogelijkheden om kwetsbare inwoners door te verwijzen naar het juiste aanbod.

3. **Vergrijzing van vrijwilligersbestand**

De hoge leeftijd van vrijwilligers leiden tot zorgen omtrent de continuïteit van de wijksteunpunten. Het bestuur en de activiteiten van met name De Lindehof en De Schakel zijn afhankelijk van vrijwilligers. Om de continuïteit van de wijksteunpunten te bevorderen is het van belang dat er genoeg doorstroming is en nieuwe (jongere) vrijwilligers zich aanmelden.

4. **Organisatie en samenwerking**

De drie wijksteunpunten hebben met enige regelmaat overleg. Betrokkenen bij De Lindehof en De Schakel geven aan dat ze daarnaast de laatste jaren steeds meer zijn gaan samenwerken. De wens is om de activiteiten te versterken naar andere kernen. Het Theresiahuis is nagenoeg niet betrokken bij deze samenwerking.
Daarnaast heerst onder verenigingen en wijksteunpunten wat onvrede omdat zij het gevoel hebben dat er geen duidelijke visie is op de verschillende ontmoetingsruimten in de gemeente. Dit resulteert er in dat ontmoetingslocaties met elkaar concurreren, of dat nieuwe locaties worden gecreëerd/gebouwd terwijl de

noodzaak hiertoe niet vaststaat, zo is de indruk. Er is ook weinig samenwerking tussen organisaties, ook niet als ze gebruik maken van dezelfde faciliteiten. De afgelopen jaren zijn er wel stappen gezet om meer samenwerking te creëren, maar het vraagt inzet om daar in te investeren.

5. Verschillen tussen wijksteunpunten

De gemeente heeft in haar visie ruimte gelaten voor verschil in invulling en beheer van de wijksteunpunten, met de formulering te streven naar twee brede wijksteunpunten (Lindehof en Schakel) en een levendig Theresiahuis. En er is ook verschil in organisatie en subsidiëring van de wijksteunpunten[3]. In meerdere gremia kwam naar voren dat deze verschillen effect hebben op de toekomstbestendigheid van de wijksteunpunten (een vrijwillig bestuur maakt kwetsbaar), op het activiteitenaanbod (een professioneel bestuur kiest alleen voor rendabele activiteiten), en op de toegankelijkheid (de aanwezigheid van een beheerder maakt het steunpunt laagdrempelig). Of deze veronderstellingen nu terecht zijn of niet, feit is dat er onvrede én zorgen worden geuit ten aanzien van deze verschillen.

6. Faciliterende rol gemeente

Er wordt al een paar jaar gewerkt aan de versterking en invulling van de wijksteunpunten. Volgens respondenten is de insteek te vrijblijvend en is er in die tijd vanuit de gemeente maar beperkt aandacht geweest voor de wijksteunpunten, terwijl dit wel belangrijk wordt gevonden om het enthousiasme vast te houden. Ook geven de wijksteunpunten aan dat het contact met de gemeente over subsidies soms moeizaam is verlopen. De gemeente was traag met communiceren en pakte de faciliterende rol te weinig op, zo geven de wijksteunpunten aan.

2.3 Kansen voor doorontwikkeling

Ook is opgehaald welke kansen voor verbetering van de wijksteunpunten worden gezien. Deze kansen sluiten aan op de geconstateerde aandachtspunten, en zijn samen te vatten in drie punten:

1 Uitbreiding activiteitenaanbod en ondersteuning voor verschillende (kwetsbare) inwoners

Het ideale wijksteunpunt heeft een passend aanbod en sluit aan op de behoefte van verschillende doelgroepen in de dorpskern. Er worden kansen gezien voor het realiseren van (nieuw) aanbod zoals mantelzorgondersteuning en respijtzorg of aanbod voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Dat laatste kan in korte tijd al heel concreet worden, want RCO De Hoofdzaak heeft aangegeven aanbod te willen aanbieden voor mensen met een psychische kwetsbaarheid in (een van) de wijksteunpunten. Zij hebben ervaring hoe de doelgroep te bereiken. Dergelijke ervaring is ook bij het ontwikkelen van activiteitenaanbod voor andere doelgroepen van belang (jongeren, mensen met (lichamelijke) beperkingen, eenzame mensen, laaggeletterden en statushouders), om te zorgen dat een passend en

[3] Het verschil in subsidie komt (deels) doordat het eigenaarschap van de gebouwen van de wijksteunpunten verschillend is. De panden van de Lindehof en het Theresiahuis zijn in bezit van de gemeente, het gebouw van De Schakel is in bezit van een zorgorganisatie.

laagdrempelig aanbod is dat de juiste inwoners weten te vinden, en waar ze daadwerkelijk gebruik van kunnen maken. Dat kan een *outreachend* aanbod zijn: aanbod dat op andere plekken wordt georganiseerd *vanuit het wijksteunpunt,* of een aanbod waarbij het vervoer naar het wijksteunpunt geregeld is voor inwoners. Daarnaast is het belangrijk dat nieuwe initiatieven of voorzieningen de tijd krijgen om ontdekt te worden door inwoners en bekend te raken. En dat mensen eenvoudig doorverwezen kunnen worden naar passende ondersteuning door goede contacten met andere (zorg)voorzieningen.

2 Samenhang in voorzieningenaanbod en ontmoetingsplekken

Het wordt belangrijk gevonden dat er meer samenhang komt in het totale voorzieningenaanbod in de gemeente en per gebied, met name om concurrentie tussen de wijksteunpunten onderling en met andere ontmoetingsplekken te voorkomen. Willen de wijksteunpunten goed functioneren voor de juiste doelgroepen, dan is het belangrijk dat er samenhang is met andere voorzieningen, zoals de bibliotheek, de sportvereniging of het IKC. Er is duidelijkheid nodig welke locatie voor wat en voor welke doelgroep(en) beschikbaar is, zodat voorzieningen niet in elkaars vaarwater zitten. Dit kan de gemeente faciliteren door in het beleid helder te zijn over functies van verschillende organisaties en ontmoetingsplekken, en daar ook naar te handelen. Organisaties kunnen meer onderling met elkaar afstemmen (op gebiedsniveau) over het aanbod aan activiteiten en ondersteuning. Ook een gemeenschappelijke (digitale) agenda waarin zichtbaar is welke activiteiten waar worden georganiseerd, en welke ruimten beschikbaar zijn voor zaalverhuur hieraan bijdragen.

3 Versterking van bekendheid en laagdrempeligheid

Het ideale wijksteunpunt is volgens respondenten laagdrempelig, inwoners voelen zich er welkom en gezien. Ze kunnen er makkelijk naar binnen lopen en aanschuiven bij activiteiten. Daarvoor is het van belang dat de wijksteunpunten en hun activiteitenaanbod breed bekend zijn bij inwoners en professionals. Dit kan bijvoorbeeld door:

- Meer publiciteit voor activiteiten door:
  - een gemeenschappelijke website met een overzicht van het totale aanbod aan activiteiten en beschikbare zaalruimte. Dit kan ook een plek krijgen op de gemeentelijke website.
  - een bord met het programma van de week voor de ingang (zoals momenteel al bij een van de wijksteunpunten wordt gedaan).
  - Promoten van het aanbod in de supermarkt of in lokale kranten/blaadjes.
- Een gemeenschappelijk logo;
- De aanwezigheid van een gastvrouw/-heer die bezoekers welkom heet. Dit kan bijdragen aan de laagdrempeligheid en hij of zij kan een signaleringsfunctie hebben als inwoners meer hulp of ondersteuning kunnen gebruiken. Deze functie kan door (één of meerdere) professionals worden ingevuld, of door vrijwilligers. In dat laatste geval is het belangrijk dat de vrijwilligers weten hoe te handelen, en kunnen doorverwijzen naar de juiste instanties.

- Het aanbieden van vervoer van en naar de wijksteunpunten voor inwoners, bijvoorbeeld met een vrijwillige maatjesdienst.

Daarnaast zijn twee inspirerende voorbeelden aangedragen als kansen voor doorontwikkeling (op de lange termijn):

- *Het wijksteunpunt als leerwerkplek.* Te overwegen valt om van (één van de) wijksteunpunten een leerwerkplek te maken, waar studenten zorg en welzijn aan de slag kunnen. Dit levert studenten een stageplek op en zorgt voor verjonging in het wijksteunpunt (zie kader Wijkleercentrum Avenhorn).
- *Meer eigenaarschap bij inwoners*. Te overwegen valt om inwoners meer eigenaarschap te geven voor de wijksteunpunten. Dit kan de continuïteit van de wijksteunpunten ten goede komen, als er nieuwe vrijwilligers komen die op termijn mogelijk een bestuursfunctie willen vervullen. Een inspirerend voorbeeld is PostaanZee (zie kader PostaanZee). Dit sluit aan bij de ambitie van de gemeente om inwoners actief en structureel te betrekken bij de wijksteunpunten.

Wijkleercentrum Avenhorn

Het Wijkleercentrum is een initiatief waarmee wordt ingespeeld op problematiek binnen de gemeente. Enerzijds is het een concept in de wijk waaruit diensten op het terrein van wonen, zorg en welzijn worden aangeboden aan mensen zonder indicatie ZVW, Wlz of Wmo, maar wel zorg en ondersteuning nodig hebben. Anderzijds biedt het centrum leerplaatsen voor studenten van de Helpende opleiding Zorg en Welzijn van het Horizon College. Daarmee speelt het in op het tekort aan betekenisvolle stageplekken voor studenten. Het doel van dit centrum is tweeledig:

1. Verhogen van kwaliteit van leven, versterken van zelfredzaamheid van mensen, leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk;
2. Creëren van leerplaatsen met een hoog diplomarendement en vermindering van voortijdige schooluitval van studenten.

Het Wijkleercentrum zorgt ervoor dat jong en oud wat voor elkaar kunnen betekenen, waardoor wederkerigheid ontstaat. bij elkaar, waarbij ze voor elkaar iets kunnen betekenen. Het betreft een concrete invulling van het begrip 'burgerparticipatie'.

Bron: Projectplan Wijkleercentrum Avenhorn

PostaanZee

PostaanZee is een ontmoetingscentrum in Egmond aan Zee waar activiteiten worden georganiseerd om mensen in beweging te brengen, met elkaar te verbinden en eenzaamheid te bestrijden. Buurtbewoners en inwoners voelen zich eigenaar van het centrum. Door middel van participatie en activering van bewoners wordt een *Civil Society* gecreëerd. Op deze manier wordt een infrastructuur voor de Wmo gecreëerd die op duurzame wijze wordt gecombineerd met zorg en preventie.

De stichting werkt met vrijwilligers en ondersteuning van een betaalde kracht (gesubsidieerd door de gemeente). Aanvankelijk vraagt dit een investering van de gemeente, omdat de betaalde kracht het ontmoetingscentrum heeft aangejaagd en opgebouwd. Na verloop van tijd kan de betaalde ondersteuning worden afgebouwd en draait het centrum op vrijwillige inzet.

Bron: www.postaanzee.nl en interview opbouwwerker

2.3.1 Randvoorwaarden voor doorontwikkeling

In de interviews zijn tot slot randvoorwaarden voor doorontwikkeling naar voren gekomen.

- Behoud van het goede. Zoals beschreven worden de wijksteunpunten over het algemeen als positief ervaren en leveren ze een belangrijke bijdrage aan de gemeente. Veel van de initiatieven die worden georganiseerd, worden gewaardeerd. Het is dan ook van belang dat dit wordt gecontinueerd en niet verloren gaat bij de doorontwikkeling.
- Mét betrokken vrijwilligers. Vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij de wijksteunpunten en de activiteiten die worden georganiseerd. Ze hebben de vrijwilligers hard nodig. Zonder vrijwilligers wordt het moeilijk om de wijksteunpunten voort te zetten, of zal extra professionele inzet nodig zijn.
- Duurzame ontwikkeling. De wens is om een duurzame ontwikkeling in te zetten, die toekomstbestendig is. Zeker omdat de vergrijzing de komende jaren grote impact zal hebben op de kwetsbaarheid en afhankelijkheid van inwoners.

2.4 Conclusies

Uit de verkenning blijkt dat inwoners en professionals tevreden zijn met de drie wijksteunpunten, de bereikbaarheid en hoe ze functioneren. Voor de drie onderzochte locaties De Lindehof, De Schakel en het Theresiahuis geldt dat respondenten van mening zijn dat de locaties en de gekozen invulling meerwaarde hebben voor inwoners die er gebruik van maken. Het is dan ook logisch om de wijksteunpunten voort te zetten met deze drie locaties, waarbij de kansen voor verbetering meegenomen worden als doelen voor doorontwikkeling van de wijksteunpunten.

Op welke wijze deze doelen kunnen worden gerealiseerd, hangt af van de wijze waarop de organisatie van de wijksteunpunten wordt gecontinueerd. Ze kunnen doorgaan op dezelfde voet gerund door twee vrijwillige organisaties en één zorgorganisatie. Het is ook mogelijk om de organisatie van de wijksteunpunten te verstevigen om meer slagkracht te krijgen. Er is ook draagvlak om de samenwerking tussen de drie betrokken organisaties te intensiveren, zo is de indruk op basis van deze verkenning. Welke organisatorische modellen mogelijk zijn, lichten we toe in het volgende hoofdstuk.

Daarnaast bevelen we de gemeente aan om, ongeacht hoe de organisatie van de wijksteunpunten wordt voortgezet, meer samenwerking tussen de lokale maatschappelijke organisaties en verenigingen te faciliteren. Dit kan er aan bijdragen dat het voorzieningenaanbod (nog) beter aansluit bij wat inwoners nodig hebben, nu en in de toekomst: het juiste aanbod, op de juiste plek. Ook kunnen de organisaties elkaar versterken en van elkaar leren. Dit kan bijvoorbeeld door:

- een coördinator of programmeringscommissie aan te stellen
- een periodiek overleg (jaarlijks) met betrokkenen (vrijwilligers, professionals zorg en welzijn, inwoners, verenigingen etc.) waarin (gebiedsgericht) gekeken wordt: welke voorzieningen zijn

aanwezig, past dat bij de (veranderende) behoefte van inwoners, waar kunnen we meer samen op trekken en eventueel nieuw aanbod ontwikkelen.

Aanscherping gemeentelijke visie

We concluderen dat de visie op de wijksteunpunten uit het beleidskader 'Een verreikende verrijking' op hoofdlijnen nog steeds goed aansluit bij de behoeften van inwoners en professionals. Dat nog niet alle doelen gerealiseerd uit de visie zijn, is mogelijk te verklaren doordat de visie van de gemeente niet is uitgewerkt in een concreet plan van aanpak en duidelijke doelstellingen voor de wijksteunpunten ontbreken. Vanuit de gemeente is de afgelopen periode bovendien beperkt sturing of monitoring geweest op de activiteiten en de uitvoering van de wijksteunpunten. Ook heeft de aanwezigheid van covid-19 de afgelopen twee jaar ervoor gezorgd de wijksteunpunten zich niet optimaal konden ontwikkelen. Activiteiten waren tijdelijk stil gelegd, of werden minder bezocht, omdat (kwetsbare) mensen minder naar buiten durfden te gaan uit angst voor besmetting met het virus.

Er zijn wel twee aandachtspunten bij de visie. In de eerste plaats het streven dat de wijksteunpunten geschikt moeten zijn voor alle buurtbewoners. Dit doel is in de afgelopen jaren door alle drie de wijksteunpunten niet gehaald. En inwoners betwijfelen of dit doel realistisch is, met name als het gaat om het naar binnenhalen van de jeugd, omdat zij op andere locaties samenkomen. Daarnaast is de afwijkende positie van het Theresiahuis een aandachtspunt. We bevelen de gemeente daarom aan om helderheid te geven op de volgende punten:

1) Is het wijksteunpunt er voornamelijk voor kwetsbare wijkbewoners, of voor alle wijkbewoners?
2) Zijn verschillen tussen de drie wijksteunpunten een probleem, of niet? Het gaat dan om de verschillen in hoe de wijksteunpunten functioneren, welke doelgroepen ze bedienen (hierin is ruimte voor lokale inkleuring), en om verschil in organisatie en financiering. In het volgende hoofdstukken gaan we hier verder op in.

Om een duidelijk kader te geven wat een wijksteunpunt is of zou moeten zijn in de toekomst (en daarmee ook: welke locaties dit niet zijn), valt te overwegen om een ondergrens vast te stellen voor een wijksteunpunt waar naar toegewerkt kan worden:

- (Minimale) voorzieningen of functies die aanwezig moeten zijn in het wijksteunpunt. Het gaat dan ieder geval om de aanwezigheid van iemand die kan vroegsignaleren en doorverwijzen (een gastvrouw/-heer, of sociaal beheerder), en of dit bij voorkeur een professional of vrijwilliger is;
- (Minimale) faciliteiten die aanwezig moeten zijn in het wijksteunpunt, zoals bijvoorbeeld een keuken, een piano, invalidetoilet of een zaal met een minimale afmeting (geschikt voor verhuur).

2.5 Aandachtpunten bij doorontwikkeling

Er zijn tot slot enkele aandachtspunten voor doorontwikkeling die we niet onbenoemd willen laten:

- Belangrijk bij verdere planvorming en stappen in het vervolg is dat er evenwicht is tussen draagvlak/betrokkenheid en stappen zetten. Oftewel: zeker als er grote veranderingen worden doorgevoerd, is het belangrijk dat belanghebbende partijen zoals inwoners of de besturen van de drie wijksteunpunten, goed meegenomen zijn en dat er (idealiter) draagvlak is.
- Het is belangrijk dat iemand binnen de gemeente verantwoordelijk is voor de (doorontwikkeling van de) wijksteunpunten, dat de wijksteunpunten onderdeel zijn van zijn/haar takenpakket.
- Het is van belang om als gemeente periodiek in gesprek te blijven met de wijksteunpunten.
- Er zijn in deze verkenning drie locaties onder de loep genomen die nu als wijksteunpunt zijn aangemerkt door de gemeente. De eigendomssituatie van desbetreffende panden is van invloed op de gemeentelijke begroting en de samenwerkingsrelaties tussen de gemeente en de wijksteunpunten. Het is uiteraard mogelijk om (in overleg) van andere locaties een wijksteunpunt te maken. Of om de activiteiten van de wijksteunpunten (deels) uit te breiden naar andere locaties, iets wat ook een wens is van een deel van de wijksteunpunten. Dit soort keuzes heeft invloed op de gemeentelijke begroting en samenwerkingsrelaties van de gemeente.
- Sterke wijksteunpunten als plek voor ontmoeting en participatie kunnen er voor zorgen dat inwoners goed en tijdig worden geholpen en ondersteund. Dat uit zich in een verhoogd welzijn van inwoners. Sociale bindingen dragen bij aan een lang en gelukkig leven, zo blijkt uit veel studies. Veel inwoners geven ook voorkeur aan een collectief aanbod, boven een individueel aanbod, omdat problemen dan niet worden geïndividualiseerd. En het brengt ook maatschappelijke baten met zich mee, zo blijkt uit diverse studies[4]. De investering in preventie en ontmoeting loont dus, al gaan de kosten voor de baten uit en komen de financiële baten niet allemaal bij de gemeente terecht.

[4] Hogeschool van Amsterdam (HvA) (2021), De waarde van preventie in een veranderend sociaal domein

3 Scenario's voor doorontwikkeling

Hoe nu verder? Tijdens de werksessie met medewerkers van de gemeente zijn drie mogelijke scenario's voor de organisatie van de wijksteunpunten besproken. Bij het opstellen van het rapport is nog een vierde organisatiemodel toegevoegd. Deze scenario's zetten we in paragraaf 3.2 uiteen. Voordat we dit doen, gaan we eerst in op een vraag die daar aan vooraf gaat, namelijk hoe wil de gemeente sturen (paragraaf 3.1)? Het hoofdstuk sluit af met een overzicht van de afwegingen per scenario (paragraaf 3.3).

3.1 Invulling regierol gemeente

Gemeenten kunnen op verschillende manieren hun regierol invullen, afhankelijk van wat de gemeente zelf wil (haar ambities) en waartoe partijen of bewoners toe in staat zijn, en/of hoeveel ruimte de gemeente wil geven aan de partijen in het veld. De gemeente Opmeer kan er bijvoorbeeld voor kiezen om in haar regierol richting de wijksteunpunten resultaatgericht te zijn, of meer faciliterend. De keuze voor een regierol kan in de loop van de tijd ook veranderen, bijvoorbeeld door maatschappelijke ontwikkelingen die een andere rol vragen van de gemeente. En de keuze voor een regierol heeft organisatorische consequenties. Daarom is het belangrijk om hier vooraf helderheid over te hebben.

In de uitvoering kan de gemeente kiezen voor de rol van[5]:

- **Facilitator**. Uitvoering ligt bij samenleving, gemeente heeft een faciliterende rol. Deze optie is uitgewerkt in het scenario 1: behoud huidige organisatievormen.
- **Regisseur**. Uitbesteden van uitvoerende taken, met behoud van sturing en controle. Deze optie is uitgewerkt in het scenario 2: beheer door een zelfstandige stichting.
- **Participant**. Uitvoering samen met andere partijen. Hierbij valt te denken aan een publiek-private samenwerking, waar de gemeente aan deel neemt. Deze optie is uitgewerkt in een scenario 3: netwerkorganisatie[6].
- **Uitvoerder**. Uitvoering door gemeente zelf. Deze optie is uitgewerkt in scenario 4: beheer door een gemeentelijke dienst.

De gemeente kan ook maatwerk toepassen, afgestemd op wat een gebied nodig heeft.

[5] Deze vier regierollen worden genoemd als opties voor de externe rol die gemeenten kunnen vervullen voor lokaal gezondheidsbeleid, dat zich richt op vraagstukken uit de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024, te weten 1) gezondheid in de sociale en fysieke leefomgeving, 2) het verkleinen van gezondheidsachterstanden, 3) druk op het dagelijks leven bij jongeren en jongvolwassenen en 4) vitaal ouder worden (www.loketgezondleven.nl)

[6] Deze optie is niet besproken in de werksessie met de gemeente.

3.2 Scenario's

In deze paragraaf lichten we de vier scenario's voor organisatorische samenwerking tussen partijen toe. Voorwaarde voor alle scenario's is dat betrokken partijen zich kunnen scharen achter de doelen die worden gesteld voor de wijksteunpunten.

Scenario 1: behoud van huidige organisatievormen

Op dit moment hebben drie organisaties zich gecommitteerd aan het 'runnen' van een wijksteunpunt: twee vrijwilligers besturen, en een zorgorganisatie. In scenario 1 gaan de drie wijksteunpunten door in deze drie verschillende organisatievormen:

- De Lindehof met een vrijwillig bestuur dat zich richt op activiteitenbeheer en beheer van het pand
- De Schakel als onderdeel van zorgorganisatie Omring
- Het Theresiahuis met een vrijwillig bestuur dat zich richt op beheer van het pand

De verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen voor de wijksteunpunten ligt bij de drie besturen. Of de doelen gehaald worden, hangt af van hun inspanningen. De gemeente kan de doorontwikkeling van de wijksteunpunten stimuleren met subsidie aan de organisaties en daarbij voorwaarden stellen aan bijvoorbeeld het activiteitenaanbod of de onderlinge samenwerking.

Scenario 2: beheer door een zelfstandige stichting

In scenario 2 wordt een (zelfstandige) stichting opgericht die verantwoordelijk is voor alle wijksteunpunten. Deze organisatievorm wordt door gemeenten gebruikt voor bijvoorbeeld bibliotheken, schouwburgen of schoolbesturen.[7] Bij de oprichting van een stichting wordt een bestuur aangesteld bestaande uit (bijvoorbeeld) een vertegenwoordiger van elk wijksteunpunt. De stichting wordt ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en wordt (deels) gefinancierd vanuit de gemeente.
De verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen voor de wijksteunpunten ligt bij één stichting. De verwachting is dat bepaalde efficiency met zich meebrengt doordat de krachten worden gebundeld. De gemeente kan sturen via subsidie en heeft één aanspreekpunt.

Wat is een stichting?
Een stichting is een rechtsvorm die een sociaal, ideëel of maatschappelijk doel nastreeft. Meestal bestaat het bestuur uit een voorzitter, secretaris en penningmeester. 1 persoon kan ook al deze functies uitvoeren. Bij grotere stichtingen is vaak een raad van toezicht, of een raad van commissarissen die toezicht houdt op het bestuur.
De meeste bestuurders binnen een stichting werken vrijwillig en onbetaald. Een keuze is bestuurders een **onkostenvergoeding** te geven in de vorm van reiskosten en verblijfskosten. Een andere mogelijkheid is het **verstrekken van vacatiegeld.** Dat is een vergoeding voor bestuursleden per vergadering. De bestuurder is hierbij niet in loondienst. Het kan ook dat een bestuurder in loondienst is van een stichting. Er moet dan sprake

[7] www.vng.nl

zijn van een gezagsverhouding, een salaris en het verrichten van werkzaamheden in relatie tot dat salaris. De stichting is dan werkgever en de bestuurder valt onder de werknemersverzekeringen. De bestuurder betaalt inkomstenbelasting over zijn salaris.

Een stichting mag personeel in dienst hebben. Hiervoor betaalt de stichting als werkgever loonheffingen en sociale premies.
Bron: www.kvk.nl

Scenario 3: beheer door een netwerkorganisatie

In dit scenario worden bestaande verenigingen en organisaties met elkaar verbonden in een netwerkorganisatie. Dit kunnen de huidige besturen van de wijksteunpunten zijn en de gemeente. De onderlinge samenwerking intensiveert en kan bovendien worden verstevigd door de aansluiting van andere partijen, bijvoorbeeld verenigingen of organisaties die gebruik maken van de wijksteunpunten. De deelnemers aan het netwerk zijn gelijkwaardig aan elkaar en hebben allemaal inbreng en zeggenschap. De gemeente is één van de partijen die deelneemt aan het netwerk en kan dus beperkt sturen.
De netwerkorganisatie is verantwoordelijk voor het behalen van de doelen voor de wijksteunpunten. Of de doelen gehaald worden, hangt er vanaf of de samenwerking tussen partijen in het netwerk vruchtbaar is. Het netwerk hoeft geen formele status te hebben, eventueel kunnen afspraken worden vastgelegd in een intentieovereenkomst.

Scenario 4: Beheer door een gemeentelijke dienst

In dit scenario wordt een gemeentelijke dienst wijksteunpunten ingericht. Dit betekent dat de gemeente de verantwoordelijkheid op zich neemt voor het runnen van de wijksteunpunten en de taken uitvoert die nu bij de verschillende besturen liggen. De keuze voor dit scenario betekent dat de huidige besturen van de wijksteunpunten hun taken en verantwoordelijkheden moeten loslaten. De gemeente heeft de wijksteunpunten in eigen beheer en kan daardoor meer rechtstreeks sturen op het realiseren van doelen.

3.3 Afwegingen bij keuze voor scenario

In deze paragraaf zetten we de belangrijkste voor- en nadelen per scenario op een rij. We beoordelen de scenario's ten opzichte van elkaar, op de volgende punten:

1) In hoeverre het waarschijnlijk is dat de gemeente haar ambities voor het wijksteunpunt kan realiseren?
2) Of het scenario aansluit bij de randvoorwaarden zoals naar voren gekomen in de verkenning:
    - Behoud van het goede
    - Mét betrokken vrijwilligers
    - Duurzame ontwikkeling

Ook zijn voor- en nadelen weergegeven die in de werksessie naar voren zijn gekomen. Dit overzicht is niet volledig, maar bedoeld ter ondersteuning bij de afweging welke richting voor doorontwikkeling wenselijk is. De nadelen die voort komen uit een keuze zijn, veelal te ondervangen, of te dempen.

	Voordelen	Nadelen
Scenario 1: behoud huidige organisatievormen	- Sluit goed aan bij randvoorwaarde 'mét betrokken vrijwilligers', want twee van de drie wijksteunpunten hebben vrijwillig bestuur. - Sluit aan bij randvoorwaarde 'behoud van wat goed loopt', want de organisatiestructuur blijft ongewijzigd. - Er is veel gevoel van eigenaarschap bij de betrokken besturen. - (Met name vrijwillige) besturen staan in nauw contact met inwoners en vrijwilligers en weten wat leeft in de wijk.	- Of de ambities worden gerealiseerd hangt sterk af van de slagkracht van de drie (vrijwillige) besturen - Continuïteit van de vrijwillige besturen is een aandachtspunt. - Uniformiteit van wijksteunpunten hangt af van (bereidheid tot) onderlinge samenwerking.
Scenario 2: beheer door stichting	- De kans is groot dat ambities worden gerealiseerd, omdat een stichting naar verwachting meer slagkracht heeft dan drie afzonderlijke organisaties. - Sluit goed bij randvoorwaarde 'behoud van wat goed loopt', als de stichting een samenwerking is tussen de organisatiestructuur huidige drie (vrijwillige) besturen. - Sluit goed aan bij randvoorwaarde 'mét betrokken vrijwilligers', als vrijwilligers een (bestuurs)functie hebben bij de stichting. - Er is één aanspreekpunt voor andere partijen.	- Continuïteit is een aandachtspunt in geval van een vrijwillig bestuur - Grote verantwoordelijkheid voor de (vrijwillige) bestuurders
Scenario 3: netwerk-organisatie	- Sluit goed aan bij randvoorwaarde 'behoud van wat goed loopt', als de drie (vrijwillige) besturen onderdeel worden van de netwerkorganisatie - Sluit goed aan bij randvoorwaarde 'mét betrokken vrijwilligers', als vrijwilligers(organisaties) deelnemen	- Of de ambities worden gerealiseerd hangt af van de inspanningen van het netwerk. - Continuïteit van de netwerkorganisatie is een aandachtspunt en vraagt inspanning van partijen om het netwerk 'levend' te houden.
Scenario 4: beheer door gemeentelijk dienst	- De kans is groot dat de ambities worden gerealiseerd omdat de gemeente zelf de uitvoering oppakt om de gestelde doelen te realiseren. - Een gemeentelijke dienst is niet afhankelijk van vrijwilligers, wat de continuïteit en duurzaamheid van de wijksteunpunten ten goede komt	- Aanpak is top-down en sluit minder goed aan bij randvoorwaarde 'behoud van wat goed loopt'. De gemeente neemt taken over, dit heeft naar verwachting invloed op andere aspecten van de organisatie van de wijksteunpunten (cultuur, systemen, strategie e.d.) - Sluit minder goed aan bij randvoorwaarde 'mét betrokken vrijwilligers', doordat vrijwilligers geen bestuurlijke rol hebben. - Vraagt veel inspanning van de gemeente, met name in de opstartfase.

4 Plan van aanpak

Voor de doorontwikkeling van de wijksteunpunten stellen we de volgende stappen voor, die naar schatting allen uit te voeren zijn in een tijdbestek van ca. 9 maanden. Deze zijn weergegeven in paragraaf 4.1. De precieze doorlooptijd hangt af van factoren als capaciteit, beschikbaarheid en inzet. Een kleine werkgroep zoals betrokken bij voorliggende verkenning, kan verder vormgeven aan deze vervolgstappen. De inzet van een procesbegeleider (op onderdelen) kan de doorontwikkeling versnellen. Daarnaast geven we een eerste doorkijkje naar de lange termijn.

4.1 Korte termijn (2022)

Fase 1: voorbereiding (mei)

Stap 0: Evaluatie uitvoeren (*optioneel*)

Voordat vooruitgekeken wordt, kan eerst een evaluatie worden uitgevoerd. De voorliggende verkenning geeft al een beeld in hoeverre beleidsdoelen voor de wijksteunpunten zijn gerealiseerd (output), maar is geen beleidsevaluatie. De beleidsuitvoering die heeft geleid tot dit resultaat is nog niet belicht. Het kan nuttig zijn om te reflecteren en lessen te trekken over de afgelopen periode, voordat een stap vooruit wordt gezet.

Afhankelijk van reikwijdte van de evaluatie is stap 0 naar verwachting in 1 - 3 dagen uit te voeren (voorbereiding, groepsgesprek, opstellen eindconclusies / evaluatieverslag).

Stap 1: Opstellen beleidsdoelen / kaders

Het is van belang dat de gemeente concrete (SMART) doelen bepaalt voor de doorontwikkeling van de wijksteunpunten. Centrale vraag daarbij is, in lijn met de bevindingen en aanbevelingen in dit rapport: wat willen we bereiken? Voor welke inwoners? En wat zijn budgettaire kaders? Daarbij is het belangrijk om niet alleen te kijken naar de (incidentele en structurele) kosten, maar ook naar de (maatschappelijke) baten.

Stap 2: Gewenste rol van de gemeente

Op basis van de gewenste doelen voor doorontwikkeling (stap 1) kan worden nagegaan welke rol voor de gemeente het beste passend is bij deze doelen, bij het krachtenveld, en of dit haalbaar is. En of dit voor alle gebieden hetzelfde vraagt, of dat maatwerk nodig is. Dit kan aan de hand van het afwegingskader (paragraaf 3.3).

Als de gemeente kiest voor zoveel mogelijk uniformiteit tussen de wijksteunpunten, dan is het logisch om als gemeente een stevige regierol te pakken door zelf het beheer van de wijksteunpunten op te pakken (scenario 4). Als verschil tussen de wijksteunpunten geen probleem is, is een meer faciliterende rol van de

gemeente logisch en kunnen de huidige besturen hun werk voortzetten (scenario 1), of kunnen zij hun samenwerking versterken in een stichting (scenario 2), of netwerkorganisatie (scenario 3).

Afhankelijk van consensus binnen gemeente zijn stap 1 en 2 naar verwachting in 2 tot 5 dagen uit te voeren (voorbereiding, discussie, vastleggen / bijstellen visie wijksteunpunten).

Fase 2: Concretisering (juni t/m september)

Stap 3: In gesprek met partijen

Het is belangrijk om alle partijen goed en zo vroeg mogelijk mee te nemen in de (eventuele) beoogde verandering. Want een mogelijk risico is dat er onvoldoende draagvlak is bij besturen van de wijksteunpunten, of dat de wijksteunpunten onderling andere perspectieven hebben. In gesprek met besturen van de drie wijksteunpunt kan het draagvlak worden gepeild voor de doelen voor doorontwikkeling (stap 1) en voor de beoogde organisatievorm (stap 2). Zij kunnen hun voorkeur uitspreken, en aangeven of zij mee willen doen en welke rol zij eventueel willen vervullen. En of er meer partijen worden betrokken. En er kunnen vragen worden opgehaald voor verdiepend onderzoek (*optioneel*). Deze gesprekken moeten leiden tot consensus, en vervolgens tot afspraken over de concrete uitwerking hoe de doorontwikkeling van de wijksteunpunten vorm krijgt .

Stap 4: Uitwerken scenario

Een volgende stap is het uitwerken en concretiseren van het scenario voor doorontwikkeling en het maken van (bindende) afspraken met partijen. Deze afspraken moeten zodanig concreet zijn dat partijen weten waar ze 'ja' tegen zeggen en wat dat betekent qua inbreng en organisatie op korte termijn. Om te zorgen dat de doorontwikkeling van de wijksteunpunten ook een duurzame ontwikkeling is, is het aan te raden om een duidelijke stip op de horizon te bepalen (eventueel per wijksteunpunt) waar naar toe wordt gewerkt, binnen welk tijdbestek. Als er op basis van de vorige stap nog geen duidelijk voorkeur is voor een scenario, kunnen ook meerdere scenario's en/of verdiept (zie optie voor verdiepend onderzoek).

Afhankelijk van consensus bij partijen is stap 3 en 4 samen in 5 tot 10 dagen uit te voeren (voorbereiding, 1-op-1 gesprekken, enkele groepssessies met vertegenwoordiging van relevante partijen, uitwerken van het scenario en komen tot concrete afspraken).

optioneel: verdiepend onderzoek

Verdiepend onderzoek kan worden uitgevoerd om bijvoorbeeld juridische of financiële gevolgen goed in kaart te brengen voor de uitwerking van de scenario's, om te toetsen of dit past binnen de gemeentelijke kaders (stap 1). Hierbij valt te denken aan uiteenlopende zaken als de oprichting van een programmacommissie, (formalisering van) afspraken over uitwisseling persoonsgegevens, eigenaarschap van data, of verantwoordelijkheid ICT beheer, of het doorrekenen van kosten voor een verbouwing.

Hiervoor kan zo nodig specifieke expertise worden ingezet. De inzet die hiervoor nodig is, hangt af van de aard van het verdiepend onderzoek.

Fase 3: Implementatie (vanaf oktober)

Per scenario schetsen we de mogelijke eerste stappen voor implementatie. Daarnaast is het voor het vervolg belangrijk dat de gemeente zorgt dat de interne processen vervolgens ook passen bij het gekozen scenario. Wat zijn gevolgen van de samenwerking/afspraken met de partijen voor de interne werkwijze, de organisatiestructuur en -cultuur, competenties, middelen en instrumenten? Dit vraagt ook samenhang in het beleid van de gemeente, ten aanzien van thema's als preventie, jeugd, welzijn en zorg. En het is aan te bevelen om afspraken te maken over monitoring en evaluatie.

Vervolgstappen bij scenario 2: oprichting stichting

Om een stichting op te richten zijn de volgende stappen in 2022 voor de hand liggend:

1. Opstellen akte door notaris en vaststellen statuten (het regelement) door oprichters en notaris. Vastgelegd worden zaken als de naam, het doel, de bevoegdheden van het bestuur en de bestemming van het vermogen als de stichting wordt ontbonden[8].
2. Inschrijven stichting in het KvK Handelsregister.
3. (hernieuwde) Afspraken maken over gebruik van panden door de stichting: met De Omring en gemeente
4. Aanpassen subsidiestromen
5. Start met het realiseren van de inhoudelijke doelen voor de wijksteunpunten.

Vervolgstappen bij scenario 3: netwerkorganisatie

Om een netwerkorganisatie te vormen zijn de volgende stappen in 2022 voor de hand liggend:

1. Vorming van missie/visie wijksteunpunten Opmeer
2. Opstellen strategisch document met afspraken over taakverdeling en inzet van partijen, ondersteuning, jaarlijkse monitoring van voortgang.
3. Start met het realiseren van de inhoudelijke doelen voor de wijksteunpunten.

Vervolgstappen bij scenario 4: oprichting gemeentelijke dienst

Om een gemeentelijke beheerorganisatie te bereiken zijn de volgende stappen in 2022 voor de hand liggend:

1. Vastleggen van taken en verantwoordelijkheden voor de gemeentelijke dienst
2. Functieprofiel opstellen voor medewerkers van de gemeentelijke dienst
3. Werving van medewerkers
4. Start met het realiseren van de inhoudelijke doelen voor de wijksteunpunten.

[8] www.kvk.nl

4.2 Lange termijn (2023-2027)

Voor de lange termijn zijn de volgende acties te overwegen voor doorontwikkeling van de wijksteunpunten:

- Als de uitkomst van het voorgaande is dat de wijksteunpunten doorgaan als zelfstandige organisaties, of als (onderdeel van) een netwerkorganisatie, kan voor de langere termijn worden gedacht aan het stroomlijnen van de financiering van de wijksteunpunten. Dit punt zou in 2023 voorbereid moeten worden, omdat in dat jaar de lopende subsidies eindigen. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de vragen:
  - Welke partij(en) hebben een verantwoordelijkheid in de steunpunten?
  - Hebben partij(en) voldoende financiële middelen om die verantwoordelijkheid waar te maken?
- Daarnaast kunnen eventueel acties worden opgepakt zoals het realiseren van het wijksteunpunt als leerwerkplek voor studenten, of het versterken van de inwonersparticipatie.

4.3 Begroting

Op jaarbasis investeert de gemeente op dit moment ca. €112.000 in de wijksteunpunten via activiteiten- en exploitatiesubsidie aan De Lindehof, De Schakel en het Theresiahuis, waarbij het grootste deel gaat naar De Lindehof[9]. Het grootste deel van deze middelen wordt ingezet voor beheer. Daarnaast maakt de gemeente als eigenaar van de panden De Lindehof en het Theresiahuis kosten voor onderhoud.

Bij doorontwikkeling is het logisch dat dit kostenplaatje verandert, zeker als de wijksteunpunten een grotere rol gaan spelen in welzijn en zorg, bijvoorbeeld bij preventie en herstel van kwetsbare doelgroepen. In dit licht is co-financiering door een zorgverzekeraar of vanuit de Wet Langdurige zorg niet onlogisch, al komt dit in de praktijk vaak moeilijk van de grond. We willen in ieder geval twee subsidieregelingen noemen die mogelijk interessant zijn voor de gemeente Opmeer:

1. De subsidie Stimuleringsregeling Ontmoetingsruimten in Ouderenhuisvesting (SOO). Deze ontmoetingsruimten kunnen bij nieuwe woonvormen zijn, maar ook bij bestaande complexen. Woningcorporaties, zorginstellingen, marktpartijen en burgerinitiatieven kunnen tot *30 november 2022* een aanvraag voor een bijdrage doen, in 2023 gaat de SOO nog een keer open.
2. De subsidie Versterken Maatschappelijke Sector Noord-Holland, bestemd voor activiteiten die structureel bijdragen aan:
   a. het faciliteren, herstellen of vernieuwen van ontmoetingen tussen personen van alle leeftijdsgroepen;

[9] Op basis van subsidiedocumenten, cijfers 2020. Dit bedrag valt vanaf 2021 lager uit, omdat De Lindehof vanaf dan een lager bedrag krijgt.

b. de financiële gezondheid van maatschappelijke organisaties voor de toekomst, of;

c. het versterken of innoveren van de inzet van vrijwilligers.

Deze subsidie kan tot en met 30 september 2022 worden aangevraagd.

In de tabel is voor verschillende posten een indicatie opgenomen van de kosten voor doorontwikkeling van de wijksteunpunten. Deze lijst is niet uitputtend. De daadwerkelijke kosten zijn uiteraard afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden voor doorontwikkeling.

Scenario / stap	omschrijving post	type kosten	Inschatting benodigd tijd/budget (p.j.)	Bron(nen)
Uitvoering plan van aanpak doorontwikkeling wijksteunpunten (2022)				
Stap 3 en 4	In gesprek met partijen en Uitwerken scenario('s)	eenmalig	5-10 werkdagen / €5.000-€10.000 bij uitvoering door extern procesbegeleider	Inschatting onderzoeksbureau bij dagtarief á €1.000 excl. btw
Optioneel	Verdiepend onderzoek	eenmalig	PM; afhankelijk van type verdieping.	
Kosten per scenario				
Beheer door stichting	notaris kosten akte oprichten / inschrijven KvK	eenmalig	€400-€1.000	www.kvk.nl
Gemeentelijke dienst	Inzet personeel	jaarlijks	personeelskosten	
Gemeentelijke dienst	Werving personeel	eenmalig		
Kosten voor doorontwikkeling wijksteunpunten (verzilveren kansen)				
Versterking bekendheid en laagdrempeligheid	Inzet gastvrouw-gastheer	jaarlijks	• vrijwilligersvergoeding in geval van vrijwilliger(s) • personeelskosten in geval van professional(s)	
	opstellen programma van eisen voor ontwerp gezamenlijke website	eenmalig		
	Website bouwen	eenmalig	€1.500-€2.000 (eenvoudig) €2.000 tot €4.000 (professioneel)	schatting door systeembeheerder en https://zzpdaily.nl/website-laten-maken-kosten/
	Hosting en (technisch) onderhoud website	jaarlijks	€60 - €600 €1.300	https://zzpdaily.nl/website-laten-maken-kosten/ schatting door systeembeheerder

	Website vullen en onderhouden	jaarlijks	• vrijwilligersvergoeding in geval van vrijwilliger(s) • salariskosten in geval van professional(s)	
	Logo ontwerp	eenmalig	€350 – €1.875	https://greencreatives.nl/wat-kost-een-logo/
	Bedrijfsbord	eenmalig	€50-€130 per stuk	https://naamborden.nl
Meer samenhang in voorzieningenaanbod	Organisatie periodiek overleg tussen organisaties / inwoners	jaarlijks	• kosten zaalhuur en catering • voor ureninzet: vrijwilligersvergoeding /personeelskosten	

Bijlage 1. Respondentenlijst

- Groepsinterview met het college: 11 januari 2022 (3 deelnemers)
  - Twee wethouders
- Groepsinterview met professionals in de uitvoering: 12 januari 2022 (4 deelnemers)
  - Wmo consulent
  - Jeugd consulent
  - Consulent bijzondere bijstand
  - Opbouwwerker volwassenen
- Interview met opbouwwerker jeugd: 18 januari 2022
- Groepsinterview met beleidsteam: 13 januari 2022 (6 deelnemers)
  - Beleidsmedewerker jeugd
  - Beleidsmedewerker Wmo
  - Beleidsmedewerker Wmo en Volksgezondheid
  - Beleidsmedewerker o.a. inburgering
  - Beleidsmedewerker o.a. armoede
  - Beleidsmedewerker o.a. sport, cultuur en recreatie
- Groepsinterview met beheerders en bestuurders van wijksteunpunten: 24 januari 2022 (6 deelnemers)
  - De Lindehof
  - De Schakel
- Interview met (oud)bestuurder van het Theresiahuis: 16 maart 2022
- Groepsinterview met inwoners: 25 januari 2022 (9 deelnemers)
- Interview met inwoner: 26 januari 2022
- Groepsinterview raadsleden: 7 februari 2022 (3 deelnemers)

Bijlage 2. Foto aanbod wijksteunpunten gemeente Opmeer

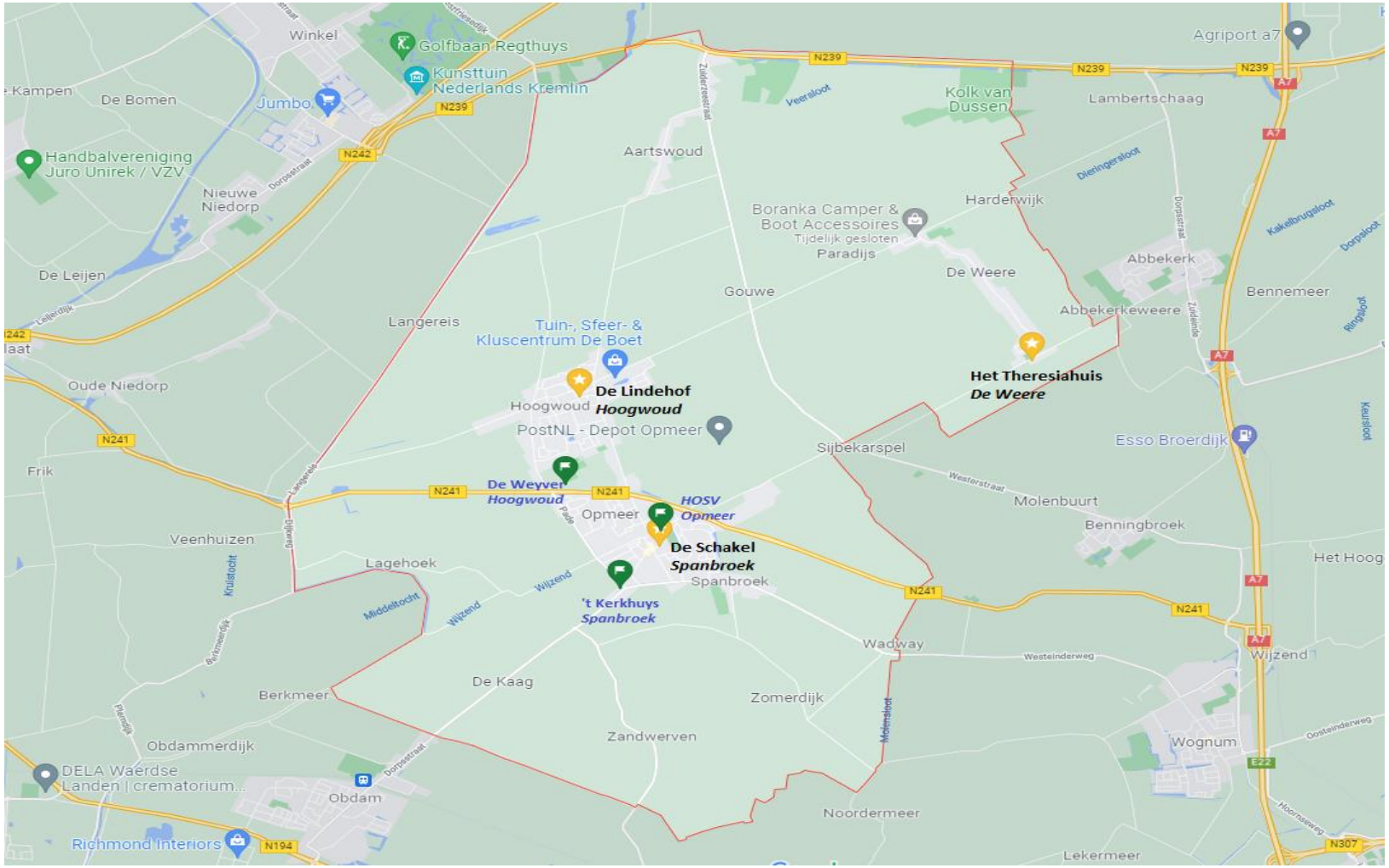

De Lindehof

Wijksteunpunt	De Lindehof
Soort	Wijksteunpunt Plus
Locatie	Graaf Willemstraat 27, Hoogwoud
Openingstijden	Elke dag van de week worden activiteiten georganiseerd, tussen 9:30 uur en 19:00 uur.
Bestuur	Vrijwillig bestuur
Pandeigenaar	Gemeente
Beheerder aanwezig?	Ja, één persoon is fulltime aanwezig en één persoon heeft een klein contract (aantal uren is onbekend).
Zaalverhuur	Ja
Subsidie	⦿ Activiteitensubsidie ⦿ Beheersfunctie, inclusief huisvestingskosten
Missi	Mensen actief laten deelnemen aan de samenleving waarbij zij binnen hun mogelijkheden de verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen welzijn en die van hun omgeving.
Activiteitenaanbod	Administratie, ondersteuning mantelzorg, netwerkversterking, maaltijdverstrekking, wasservice, Taal en Conversatie, er is een duofiets beschikbaar, koffie inloop, samen eten en sporten, maandelijks een klusjescafé[11]. De Activiteiten Vereniging Ouderen (AVO) organiseert ontspannende en informatieve activiteiten in samenwerking met de ouderenbonden.[12]
Thema activiteiten	Zorg, sociaal, leren, ondersteuning en advies, wonen en vrije tijd
Doelgroep activiteiten	(Kwetsbare) ouderen, mensen die in een sociaal isolement zitten, mensen met een lichte beperking, laaggeletterden, nieuwkomers, etc.[13]
Overige opmerkingen	De (meeste) activiteiten richten zich op ouderen.

[10] Door de wijksteunpunten zelf opgesteld in het document 'Visie en missie Wijksteunpunten'.
[11] Ondersteuning en activiteiten Gemeente Opmeer
[12] https://wspdelindehof.nl/overige-informatie/
[13] Subsidieverantwoording 2018 van De Lindehof

De Schakel

Wijksteunpunt	De Schakel
Soort	Breed wijksteunpunt
Locatie	Pastoor Meriusstraat 2, Spanbroek
Openingstijden	Onbekend
Bestuur	Er is geen (apart) bestuur voor het wijksteunpunt; zorgorganisatie Omring is exploitant.
Pandeigenaar	Zorgorganisatie De Omring
Beheerder aanwezig?	Ja, twee dagdelen per week.
Zaalverhuur	Ja, twee ruimtes: de ontmoetingsruimte en de spreekkamer. Onbekend welke verenigingen hier gebruik van maken.
Subsidie	⊙ Activiteitensubsidie ⊙ Exploitatiesubsidie
	Omring en wijksteunpunt De Schakel hebben samen een missie: met zorg bijdragen kwaliteit van samen leven.
Activiteitenaanbod	Netwerkversterking, klusjesdienst, maaltijdverstrekking, koffie inloop, samen eten en sporten.[15] Activiteiten worden georganiseerd door De Omring.
Doelgroep activiteiten	Alle bewoners, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen, zoals ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, ouders met (jonge) kinderen, mensen met een zorgvraag/behoefte, (mantel)zorgers en kinderen/jongeren.[16]
Thema activiteiten	Sociaal, wonen en vrije tijd
Overige opmerkingen	Focus ligt hoofdzakelijk op zaalverhuur, minder op organiseren van activiteiten[17].

[14] Door de wijksteunpunten zelf opgesteld in het document 'Visie en missie Wijksteunpunten'.
[15] Ondersteuning en activiteiten Gemeente Opmeer
[16] Een verreikende verrijking (2016).
[17] Bron: startgesprek met beleidsmedewerkers van de gemeente.

Het Theresiahuis

Wijksteunpunt	Het Theresiahuis
Soort	Dorpshuis
Locatie	Vekenweg 2, De Weere
Openingstijden	Onbekend
Bestuur	Vrijwillig bestuur, gericht op beheer van het pand.
Pandeigenaar	Gemeente
Beheerder aanwezig?	Nee
Zaalverhuur	Ja: vier ruimtes in het gebouw en een aangrenzende peuterspeelzaal de Kikkerhoek Zaalverhuur wordt gebruikt door zeven verenigingen in De Weere[18]: • Jongerenvereniging, De Verzamelaar, Crea-TH (knutselclub), Avanti (koor), Parochiekoor De Weere, IPA (International Project Argos, jongerenuitwisseling), inloopmiddag (zelfstandig initiatief voor ouderen) en Tienerclub De Weere[19] • Activiteiten in het kader van Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO) • Ontmoetingsplek in dorpscafé 't Centrum
Subsidie	Activiteitensubsidie, in te zetten voor beheer van het pand Beheren van het dorpshuis Theresiahuis en bijbehorende voorzieningen voor gebruik door verenigingen, maatschappelijke stichtingen, activiteiten en ontmoeting van bewoners in De Weere.
Activiteiten	Divers, zoals knutselclub, koor, tienerclub, inloopmiddag. Het vrijwillig bestuur organiseert geen activiteiten, maar verhuurt de ruimtes aan verschillende verenigingen.
Doelgroep activiteiten	Alle bewoners, maar voornamelijk gericht op jongeren.
Thema activiteiten	Diverse vormen van ontmoeting, sport en beweging.

[18] Subsidieaanvraag 2020-2023
[19] Een verreikende verrijking (2016)
[20] Door de wijksteunpunten zelf opgesteld in het document 'Visie en missie Wijksteunpunten'.

	Er is geen aanbod op het gebied van informatie & advies, (algemene) zorg, wonen en dagbesteding. [21]
Overige opmerkingen	Focus ligt hoofdzakelijk op zaalverhuur, activiteiten (georganiseerd door verenigingen) zijn voornamelijk gericht op jongeren. Kikkerhoek zit aan Theresia huis, wordt gebruikt voor naschoolse opvang.

Overige ontmoetingsplekken

Naast de wijksteunpunten zijn de volgende ontmoetingsruimten in gemeente Opmeer relevant, vanwege actuele ontwikkelingen die daar plaatsvinden:

- De Weyver (Hoogwoud)
  - Sportcentrum, met beheerder.
  - Vergadelaar, specifiek gebouwd als vergaderruimte voor verenigingen. Het beheer van de Vergadelaar ligt bij Stichting Jeugd en Jongerenwerk Opmeer (SJJO). Zij krijgt subsidie en betaalt huur aan de gemeente.
  - Aanjager van activiteiten is opbouwwerker Wiebo Beenen
- Het Kerkhuys Wadway (Spanbroek)
  - De zaal is vergroot. De theaterkerk wordt in januari/februari opgeleverd, met als doel verenigingen te ontvangen.
  - Beogen een dorpshuisfunctie te creëren.
- HOSV voetbalvereniging (Opmeer)
  - Bezig met het uitbreiden van de kantine voor activiteiten. Zij bieden plaats aan verenigingen.

Op het kaartje op de voorpagina van deze foto, zijn de bijbehorende locaties aangegeven met een groene vlag.

[21] Een verreikende verrijking (2016).

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oevers in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.